

1. Obiekt

CEGIELNIA (18)

1351/14

2. Czas powstania

W. C. XIX

3. Miejscowość

DRZECZKOWO

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Drzeczkowo

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo leszczyńskie

gmina Osieczna

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Dreczkowo
Drzeczkowo
Retschke
Raetschke

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo poznańskie

powiat Leszno

8. Właściciel i jego adres

Przedsiębiorstwo PGR
w Starym Bojanowie

9. Użytkownik i jego adres

Zakład Rolny Drzeczkowo

10. Rejestr zabytków:

229/wel/A

Nr 1393/14 data 30.03.1993

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Wieś Drzeczkowo wzmiankowana w 1358 r. jako własność rycerska.

W 1362 r. przeniesiona została na prawo niemieckie. W początkach XV w. (1425 r.) wieś kupił Rafał I Leszczyński. W XVIII w. należy do rodziny Objezierskich.

Za panowania Józefa Objezierskiego istniała cegielnia "ręczna", tzn. wyrób i kształtowanie cegieł odbywało się ręcznie, bez użycia maszyn. (informacja Edwarda Kurza kronikarza wsi Drzeczkowo).

W poł. XIX w. majątek, w tym i cegielnia przechodzi w ręce rodziny von Leesen. W 1881 r. budynek cegielni wzmiankowany jest w księdze adresowej posiadłości Rzeszy Niemieckiej. W 1933 r. Horst von Leesen podnosi komin gorzelni (o czym świadczy data i inicjały zamieszczone na kominie). Ponadto wprowadza maszyny elektryczne usprawniające pracę (silnik parowy oraz prasę do kształtowania cegieł). Maszyny umieszczone zostały w specjalnie pobudowanych obok cegielni budynkach na których umieszczona data 1933 r. c.d. na wkladce nr 4

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: budynek usytuowany w pd.-zach. krańcu miejscowości, na pn. od asfaltowej drogi Wolkowo-Drzeczkowo, na niewielkim pagórku. Od strony szosy (pd.) ogrodzony pasem prośniętym krzakami i drzewami., przeciętym drogą gruntową, biegnącą w kierunku zach. Od strony pn. i zach. obszar cegielni otoczony wąskim pasem zadrzewień, za którym rozciągają się pola uprawne. W części pn. w bezpośrednim sąsiedztwie budynku cegielni znajduje się zmodernizowany budynek dawnej suszarni, obecnie pomieszczenie magazynowe. Dalej w kierunku wsch. biegnie droga gruntowa dochodząca do asfaltowej drogi Wolkowo-Drzeczkowo. Po pn. stronie drogi znajduje się wyrobisko, obecnie staw. W części wsch. bezpośrednio przy cegielni, ustawione doń prostopadle stoją dwa ceglane, murywane, jednokondygnacyjne budynki - dawne pomieszczenia mieszczące magazyny niezbędne przy wyrobie cegieł. Teren wokół cegielni porośnięty trawą, pagórkowaty o spadku w kierunku pd.

Materiał: na ceglanej podmurówce posadowione ceglane ściany (wys.ok. 2 m), powyżej nich ściany z desek ułożonych na nakładkę. Ceglane ściany rozczłonkowane ceglanymi przyporami z umieszczonymi przy nich przyporami otworami wys. 150 cm, zamkniętymi łukiem pełnym z ceglanym nadprożem powtarzającym kształt łuku. Na przyporach ułożone drewniane belki, na których opierają się drewniane ściany II kondygnacji. Dach części ~~dwuspadowej~~ przemysłowej dwuspadowy kryty papą na deskowaniu, części mieszkalnej dwuspadowy, kryty eternitem. Wieżba dachowa drewniana, kleszczowo-płatwiowa, z wieszarami. Na 2 rzędach wzajemnie zakleszczonych stolców spoczywają płatwie. O płatwie opierają się krokwie. W części kleszczy., między stolcem, a połacią dachu umieszczone wieszary jednowieszakowe. Otwory okienne: w II kondygnacji części przemysłowej prostokątne, w drewnianych ramach, dwuskrzydłowe, pojedyncze, 6-cio polowe, w większości przeszklone. W części mieszkalnej w I kondygnacji okna nowe, w II kondygnacji zamknięte odcinkiem łuku, na zawiasach pasowych. W części przemysłowej w II kondygnacji drzwi deskowe, zamknięte prosto, na zawiasach pasowych. Do stajni deskowe zamknięte odcinkiem łuku, na zawiasach pasowych. W pomieszczeniach mieszkalnych drzwi nowe. Posadzki betonowe, przykryte linoleum w c.d. na wkladce nr 1

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne cegielnia	17. Użytkowanie obecne cegielnia nieczynna, w pom. biura mieszkania pracownicze
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1933 r. podniesienie komina cegielni (Horst von Leesen 1933(4 r. wprowadzenie silnika parowego i prasy do kształtowania cegieł. Pobudowanie nowach budynków gospodarczych. 1963 r. remont dawnych pomieszczeń biurowych i ich adaptacja na potrzeby mieszkalne (założenie instalacji wodno-kanalizacyjnej, dobudowanie pomieszcze nia mieszczącego sanitariaty (w części pn.)).		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan pomieszczeń mieszkalnych bardzo dobry. Z uwagi na brak izolacji poziomej w I kondygnacji widoczne wpływy wilgoci - stąd konieczność ciągłego ogrzewania pomieszczeń. W części przemysłowej ogólny stan zachowania dobry Nieznaczne ubytki cegły we wnętrzu pieca. Konieczność zamocowania drzwi w elewacji pn. i uzupełnienia w przeszkleniu okien.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

patrz bibliografia pkt.3

informacji na temat historii budynku udzielał sołtys wsi Drzeczkowo (jednocześnie jej kronikarz) Pan

██████████ zam. Drzeczkowo 18, obecny mieszkaniec cegielni pan ██████████ Cykl produkcyjny opisał ██████████

22. Bibliografia

- 1) Handbuch des Grundbesites in Deutchen Reiche, T.I, Des Königreich Preuss, De Prowinz Posen, 1881 r. Posen
- 2) j.w. T.V, Berlin 1905 r.
- 3) Akta gminne i dworskie gminy Osieczna Nr 165 (Rozli-
czenie z byłym obszarem Drzeczkowo) r.1935
WAP w Lesznie

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia Fotogr.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
DRZECZKOWO	Cegielnia (18)	c. d. pkt 12

pomieszczeniach mieszkalnych. Schody wewnętrzne : prowadzące na II kondygnację w pom. mieszkalnych policzkowe, z drewnianą poręczą. Strop : w pomieszczeniach mieszkalnych strop odcinkowy. Pomieszczenie cegielni : dookoła ceglanego trzonu biegnie ceglany korytarz z półkolistym sklepieniem. Do korytarza od strony zewnętrznej prowadzi kanały wlotowe (grubość ściany w tym miejscu 200 cm). W dolnej części trzonu oraz górnej części ścian zewnętrznych widoczne kanały wentylacyjne: (prosto zamknięte. Wymiary 38 cm x 13 cm) owalne (25 cm x 17 cm) zamknięte łukiem (40 cm x 48 cm), w dolnej części trzonu zamknięte łukiem (80 cm). Na półkolistym sklepieniu widoczne okrągłe otwory służące do wsypywania miaku węglowego. W górnej kondygnacji posadzka z cegły, o posadzkę oparte dwa rzędy drewnianych stolców podtrzymujących połacie dachu. W posadzce widoczne cztery rzędy okrągłych bądź prostokątnych otworów tzw. kielichów zamkniętych metalowymi pokrywami. Po 2 rzędy nad półkolistym sklepieniem. Glinę do wyrobu cegieł brano z pobliskiego wyrobiska (ob.staw). Nie była ona najlepszego gatunku ponieważ zawierała duże ilości marglu. Formowanie, nadawanie odpowiedniego kształtu cegłom odbywało się na prasie tzw. "presie" napędzanej silnikiem parowym. Obie maszyny znajdowały się w budynkach przy gmachu cegielni. Następnie w metalowych wagonikach przewożono cegły do znajdujących się suszarni, gdzie pozostawiano je na przeciąg 2 tygodni. Następnie metalowymi wygonikami umieszczonymi na szynach ciągnących się wokół budynku dowożono cegły do kanałów wlotowych do pieca. Cegły układano we wnętrzu korytarza. Po wypełnieniu korytarza zamurowywano kanały wlotowe. Następnie przez kielichy znajdujące się w podłodze nad korytarzem wsypywano na cegły węgiel miakki wraz z pyłem dymniczym. Ogień rozprzes- trzeniał się od wcześniej przygotowanego ogniaka (najczęściej w pobliżu komina, aby zapewnić dobry ciąg). Wentylacja - pozioma przez otwory dolnej części trzonu, pionowa przez otwory w górnej partii - zapewniała dostęp powietrza. Proces wypalania komory (obejmującej dwa wloty) trwał do 2 dni.

Wkładkę założył: Katarzyna Wacławski, [REDACTED]
imie, nazwisko, data

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: [REDACTED]

1. Miejscowość D R Z E C Z K O W O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Cegielnia	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.ģ. pkt 12
---------------------------------------	---	---

Następnie wybijano zamurowane uprzednio otwory, odczekano aż temperatura we wnętrzu, spadnie do przynajmniej 70°C, wyjmowano cegłę i w wózkach podłożono do specjalnego urządzenia: dwa ceglane wsporniki (usytuowane nad przygotowanym dołem wypełnionym wodą) z umieszczonym na nich żeliwnym dwuteownikiem i umocowanymi na dwuteowniku dwoma kołowrotami. Dwuteownik wsparty jest dodatkowo stalowym skupem. Na kołowroty nawinięta gruba, stalowa lina. Do liny przymocowano wózek z wypaloną cegłą, który spuszczano do dołu wypełnionego wodą. Zabieg ten - zwany odmarglaniem - był niezbędny w przypadku cegły o dużej zawartości marglu. Surpniec ten powodował późniejsze kruszenie cegły. Urządzenia takie znajdowały się po obu stronach cegielni. Skrętywózka (do kanałów wlotowych i do urządzenia chłodzącego) odbywały się przy pomocy prowadnicy" i "krzyżaka". Na ułożoną na szynie prowadnicę wjeżdżał wózek. Przy pomocy krzyżaka przekręcano prowadnicę wraz z wózkiem w odpowiednim kierunku. Wypalone cegły układano w tzw. sztaple czworoboki (po 1000 cegieł w każdym boku). Cały proces wypalania starano się tak przeprowadzić, aby cegły wcześniej wypalone uzupełniać nowymi porcjami, a tym samym nie dopuścić do wygaszenia pieca, którego ponowne rozpalenie trwało przynajmniej dwa tygodnie.

Rzut, bryła: budynek założony na rzucie wydłużonego prostokąta, z centralnie usytuowanym trzonem i biegnącym wokół korytarzem z cegły. W I kondygnacji części przemysłowej kanały wlotowe i przypory. Do wsch. ściany budynku przylega budynek mieszkalny., do zach. pomieszczenie dla koni, którymi przywożeni glinę. Bryła prosta, rozczłonkowana w dolnej kondygnacji rzędem ceglanych przypór i otworów. Dwukondygnacyjna niepodpiwniczona, nakryta dachem dwuspadowym, z kominem na rzucie koła w części wsch. budynku.

Elewacje: w części przemysłowej elewacja pn. i pd. taka sama. I kondygnacja - ściana ceglana, na ceglanej podmurówce, rozczłonkowanej ceglanyimi przyporami i znajdującymi się przy przyporach

Katarzyna Wacławska

Wkładkę założył:
imię, nazwisko, data

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
D R Z E C Z K O W O	Cegielnia	c.d. pkt 12

otworami kanałów wlotowych. Kondygnacja górna - ściana z desek., 3-osiowa z otworami okiennymi na osiach i otworwm drzwiowym. W połaci dachu, w części wsch. komin na rzucie koła wys. 45 m., sygnowany H v L 1933 r. dalej dużo mniejszy komin na rzucie kwadratu. Elewacja zach.: dobudowane pomieszczenie stajni dla koni dowożących glinę, z otworem drzwiowym na osi, nad nim śladami dawnego nadproża i szczątkami drzwi deskowych. Elewacja pd. budynku mieszkalnego - 1-osiowa, flankowana lizenami, na osi otwór okienny. Kondygnacje oddzielone gzymsem z cegły na kant. Pod dachem gzymś kostkowy. Elewacja pn. - gładka, flankowana lizenami, z nowym budynkiem dobudówki na wysokości I kondygnacji. W zwieńczeniu gzymś kostkowy. Wsch., - 3-osiowa, z otworami okiennymi na osiach skrajnych otworem drzwiowym umieszczonym w dobudówce na osi symetrii. Kondygnacje oddzielone gzymsem z cegły na kant. Elewacja zach. przylega do ściany cegielni.

Instalacje: odgromowa, elektryczna, wodno-kanalizacyjna

Budynek suszarni (trzy umieszczone wokół budynku cegielni) założone na rzucie wydłużonego prostokąta z posadowionymi na ceglanej podmurówce ścianami z desek - bardzo przewiewnymi. Całość nakryta dachem 2-spadowym. We wnętrzu cegły układane tak, aby zapewnić im odpowiedni przewiew.

Zachowane urządzenia: prasa do kształtowania cegieł, silnik parowy, prowadnice, krzyżaki, metalowe wagoniki (2), urządzenie do chłodzenia wypalanej cegły, jeden budynek suszarni (obecnie przebudowany częściowo).., piec cegielni

Wkładkę założył: Katarzyna Wacławska
imie, nazwisko, data

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
D R E Ż Z K O W O	Cegielnia	c.d. pkt 13

Produkcja cegieł była mało opłacalna z uwagi na fakt, iż pobliskie ziemie posiadają dużą zawartość marglu, który powoduje kruszenie cegieł. Przywożenie surowca z dalszych terenów było zbyt kosztowne. W rękach rodziny von Leesen majątek wraz z cegielnią pozostaje do 1945 r. Po wyzwoleniu wraz z całym majątkiem cegielnia przejęta zostaje przez Państwowy Fundusz Ziemi. Pod koniec lat 50-tych utworzone zostaje Państwowe Gospodarstwo Rolne (obejmujące również cegielnię) z zarządem w Kłodzie, Koronowie wreszcie Starym Bojanowie. Cegielnia była czynna do 1956 r., Od 1956 r. do 1963 r. stała bezczynnie. W 1963 r. pomieszczenia biurowe cegielni zostały przystosowane do potrzeb mieszkalnych i oddane w użytkowanie pracownikom PGR-u - rodzinie Sternów. Zagospodarowali oni teren wokół cegielni, rozebrali dwa budynki suszarni, przerobiwszy go uprzednio na pomieszczenie magazynowe. W budynkach mieszczących dawniej silnik parowy i prasę zrobili garaż zachowując stare urządzenia. W części pomieszczeń dawnego pieca przechowywane są rupiecie.

Wkładkę założył: Katarzyna Wacławska,
imie, nazwisko, data

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
DRZECZKOWO	CEGIELNIA	ZDJĘCIA , RZUT

Wkładkę założył: Katarzyna Wacławski
imię, nazwisko, data

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

2.

3.

4.

5.

1. Miejscowość

DRZECZKOWO

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

CEGIELNIA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

ZDJĘCIA

6.

7.

8.

9.

Wkładkę założyli: Katarzyna Wacławski
imię, nazwisko, data

Miejsce przechowywania negatywów:

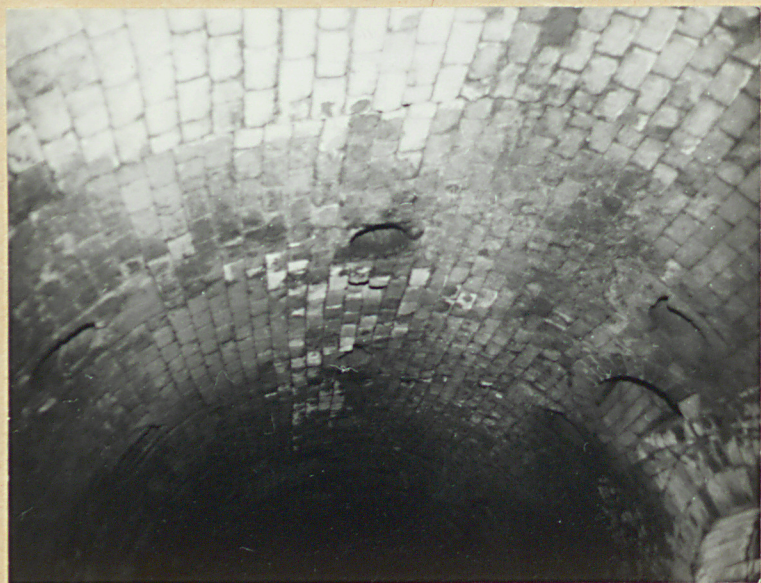
10.

11.

12.

13.

1. Miejscowość D R Z E C Z K O W O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Cegielnia	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia
---------------------------------------	---	---

14.

16.

15.

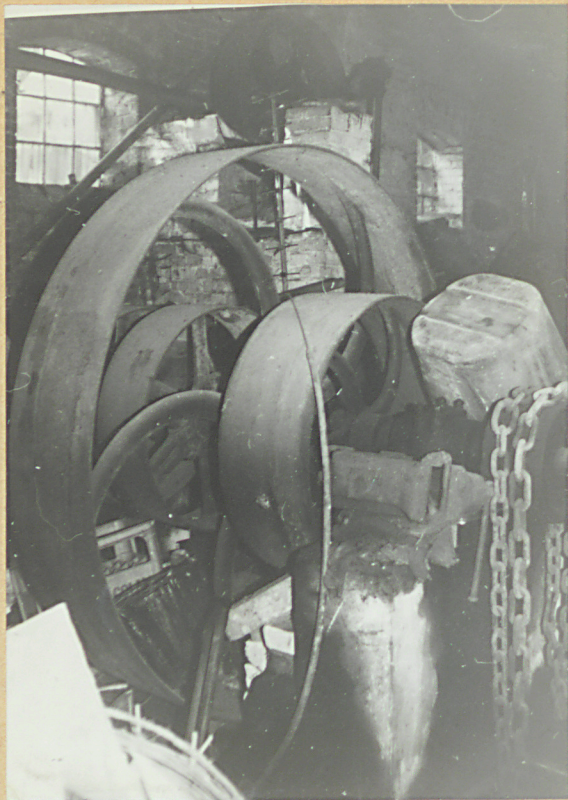

17.

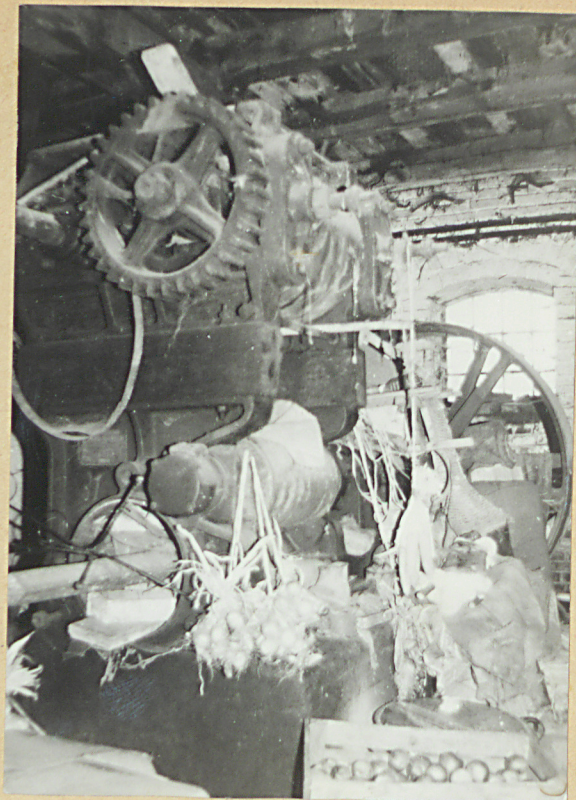

Wkładkę założył: Małgorzata Maciejewska, 09.1992 r.
imie, nazwisko, data

Miejsce przechowywania negatywów:

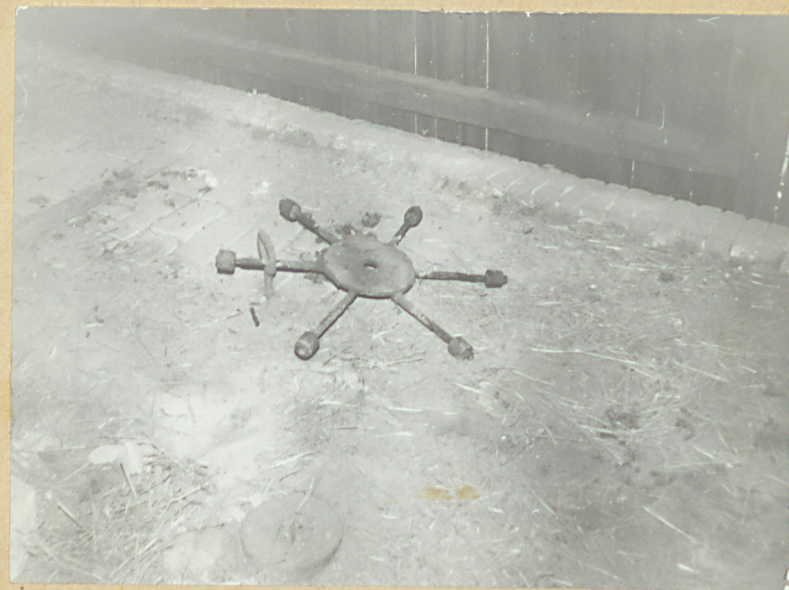
18.

19.

20.

21.

1. Miejscowość

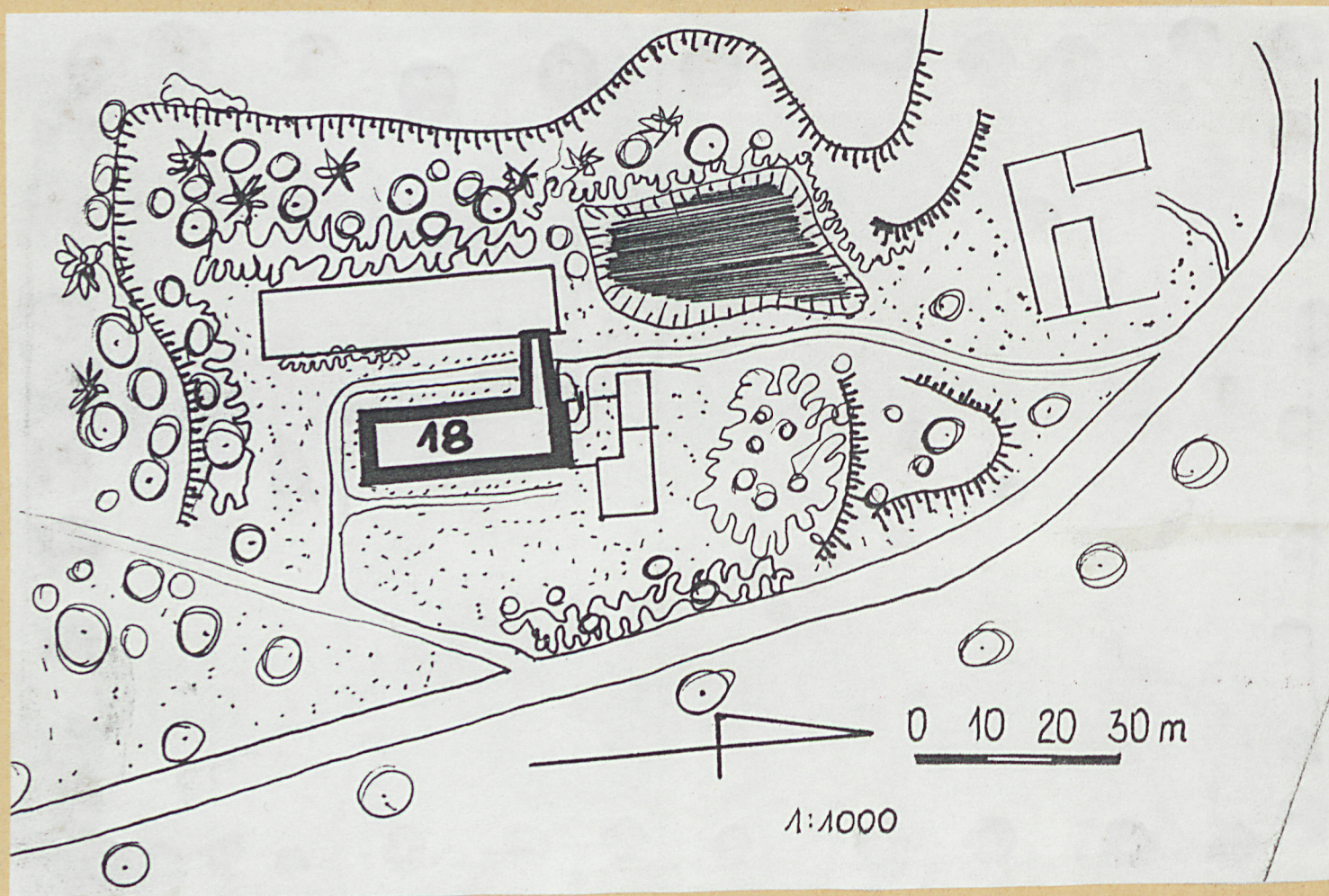
DRZECZKOWO

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

CĘGIELNIA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

PLAN SYTUACYJNY I ZDJĘCIA - SPIS

Wkładkę założyli: Katarzyna Wacławska
imię, nazwisko, data

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

1. El.zach.
2. Komin z datą i inicjałami
3. El. wsch.
4. El.zach. - część mieszkalna
5. Strona pd. - część mieszkalna i budynek gospodarczy
6. Wejście do tunelu /pieca/
7. Wylot z "kielicha"
8. Tunel z widocznymi w sklepieniu otworami
9. Kanał wentylacyjny
- 10,11,13. kanały wentylacyjne
14. Dawna suszarnia
- 15,17. Budynki gospodarcze przy cegielni
16. Urządzenie do schładzania cegieł
- 18,19. Fragment prasy
20. Wózek do wwożenia cegieł do tunelu
21. Krzyżak do prowadnicy